

ÒZBEKISTONDA FAOLIYATI KUZATILGAN MISSIONERLIK HARAKATLARI VA ULAR FAOLIYATINING OQIBATLARI

Azamova Sitora Ayonovna

SHDPI Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Egamova Asaloy

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

maktagacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqoladan Missionerlik nima ekanligi, Ularning harakatlari va faoliyatlarining oqibatlari hamda Òzbekistonda kuzatilgan missionerlik harakatlari haqida òrganishimiz mumkin*

Kalit so'zlar: *missionerlik, prozeletizm, diniy baġrikenglik ,sekta diniy tashkilot assambiliya sessiya BMT*

Missionerlik haqida gap ketar ekan, avvalo ushbu tushunchaning lug'aviy va istilohiy ma'nolarini tushunib olish muhim ahamiyatga egaligini alohida qayd etish lozim. Ushbu so'z lotin tilidagi «missio» fe'lidan olingan bo'lib, «yuborish», «vazifa topshirish», missioner esa “vazifani bajaruvchi” degan ma'nolarni anglatadi. Missionerlik esa belgilangan vazifalarni hal qilishga qaratilgan nazariy va amaliy faoliyat majmuini bildiradi. Turli lug'atlar va manbalarda missionerlikka ko'plab ta'riflar berilgan. Ularning deyarli barchasida missionerlikka xos xususiyatlar tavsiflanishi barobarida, bu so'z asosan xristian dini bilan bog'lanadi. Jumladan, har yili qayta nashr etiladigan «World Book» (“Jahon kitobi”) ensiklopediyasida “Missioner biror diniy guruh tomonidan boshqalarni o'z diniga targ'ib qilish va kiritish uchun yuborilgan inson”,- degan fikr qayd etilgan. 2005 yilda Moskvada nashr etilgan “Kirill va Mefodiyning katta ensiklopediyasi”da esa «Missionerlik biror diniy birlashma vakillarining o'z e'tiqodini boshqa din vakillari orasida yoyish harakati»,-degan ta'rif keltirilgan. Umuman olganda, turli lug'atlar va manbalarda bayon etilgan ta'riflar bib-biriga

juda yaqin va o‘xshash bo‘lib, ularga tayangan holda quyidagi xulosani chiqarish mumkin: missionerlik - bir dinga e‘tiqod qiluvchi xalqlar orasida boshqa bir dinni targ‘ib qilishni anglatadi. Prozelitizm - bu to‘g‘ridan-to‘g‘ri biron bir dinga ishongan fuqaroni o‘z dinidan voz kechishga va o‘zga dinni qabul qilishga majbur qilishdan iboratdir. Missionerlarning bugungi kundagi faoliyati hech bir mintaqa, hech bir davlat bunday tahdiddan holi emasligini ko‘rsatadi. Bunday holatlarning oldini olish uchun esa missionerlikning mohiyatini to‘g‘ri va chuqurroq anglash, uni bartaraf etish yo‘lida maqsadli, tizimli va tadrijiy faoliyat olib borish zarur bo‘ladi. Bugungi kunda faol missionerlik bilan turli yo‘nalishdagi tashkilotlar shug‘ullanayotgan ekan, bunday harakatlarning g‘oyaviy-aqidaviy asoslarini ko‘rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Masalan, xristianlar “Missionerlik har bir dindor uchun shart”, -deb hisoblaydilar. Bunday fikrlarning asosi va manbaini «Injil»dan topish mumkin. Jumladan, “Injil”da Iso Masihning o‘ziga 12 havoriyni tanlab olishi va ularni Isroilning qishloqlari bo‘ylab da‘vat qilish uchun yuborgani qayd etilgan. Bu haqda Markdan rivoyat qilingan “Injil”da «Iso shogirdlariga dedi: “Butun jahon bo‘ylab yuringlar va hamma tirik jonga Injil Xushxabarini targ‘ib qilinglar”, Mattodan rivoyat qilingan «Injil»da esa “.barcha xalqlardan shogird orttiringlar. Ularni Ota, O‘g‘il va Muqaddas Ruh nomi bilan cho‘qintiringlar. Men sizlarga buyurgan hamma narsalarga amal qilishni ularga o‘rgatinglar...””, -degan da‘vatlarni o‘qish mumkin. Shu o‘rinda adolat yuzasidan bir fikrni alohida qayd etish lozim. Ko‘pchilik hollarda muayyan dinda doirasida shakllangan u yoki bu ko‘rsatmalar, aqidalar konkret tarixiy shart-sharoit bilan bog‘liq bo‘ladi va o‘z davri uchun to‘g‘ri hisoblanadi. Vaqt, sharoit o‘zgarishi bilan o‘zining birlamchi ahamiyatini yo‘qotgan bunday ko‘rsatmalar o‘sha davrdagi tarixiy vaziyatni tushunish va baholashda qimmatdorlik kasb etadi. “Injil”dan keltirilgan yuqoridagi so‘zlar haqida ham shunday deyish mumkin. Zero, Iso Masih tomonidan qilingan bunday da‘vatlar ko‘p xudolilik o‘rniga yakka xudolikni targ‘ib qilish bilan bog‘liq edi. Bugungi kunda jahon aholisining mutlaq ko‘pchiligi yakkaxudolikka asoslangan o‘z dinlariga e‘tiqod qiladi. Shunday ekan, qayd etilgan ko‘rsatmalarni missionerlik bilan shug‘ullanish

uchun g‘oyaviy asos qilib olish tarix haqiqatiga zid ekanini ta’kidlash zarur. Hozirgi davrga kelib missionerlik global ko‘rinish oldi. Bunda XIX-XX asrlarda yuzaga kelgan ko‘plab protestantlik oqimlari faol rol o‘ynamoqda. Insoniyat tarixida XX asr yirik davlatlar tomonidan o‘z ta’sir doiralarini kengaytirish uchun olib borilgan kurashlar davri bo‘ldi. Bu jarayonda Osiyo va Afrika mamlakatlari asMustaqil Respublikamizdagi ayrim oilalarning, xususan, yoshlarning otabobalarimizning muqaddas islom dinidan voz kechib, xristian missionerlari domiga. ilinayotganini inobatga olsak, bu faoliyat tinch-totuv yashayotgan xalqimiz. o‘rtasiga solinayotgan rahna-adovat ekani kunday ravshan bo‘lib qoladi. Missionerlik ta’siriga tushib qolmaslik uchun ham uni bilishimiz, u haqidama’lumotga ega bo‘lishimiz lozim ekan. Birinchidan, xushyor bo‘lishimiz, loqaydlikka berilmasligimiz kerak bo‘ladi, chunki “Vatan”, “millat”, “imon-e’tiqod” bu muqaddas tushunchalardir. Uni hech narsaga almashtirib bo‘lmaydi. Ikkinchidan, har bir inson biror narsa haqida to‘g‘ri tushunchaga ega bo‘lishi darkor. Hech kimning biror narsani, hatto dinni ham noto‘g‘ri, yanglish va bo‘yab talqin qilishga xaqqi yo‘q va bo‘lmasligi kerak. Uchinchidan va eng muhimi musulmonlar uchun nima kerak va muhim va. nojoiz va kerak emasligini yana bir eslatib qo‘yish lozim bo‘ladi. Mamlakatimizdagi diniy bag‘rikenglik muhitini yanada mustahkamlash va missionerlikning oldini olish har birimizdan ijtimoiy faollik va fidoyilikni talab qiladi. Bag‘osiy kurash maydoniga aylandi. Mustaqil Respublikamizdagi ayrim oilalarning, xususan, yoshlarning otabobalarimizning muqaddas islom dinidan voz kechib, xristian missionerlari domiga ilinayotganini inobatga olsak, bu faoliyat tinch-totuv yashayotgan xalqimiz o‘rtasiga solinayotgan rahna-adovat ekani kunday ravshan bo‘lib qoladi. Missionerlik ta’siriga tushib qolmaslik uchun ham uni bilishimiz, u haqida ma’lumotga ega bo‘lishimiz lozim ekan. Birinchidan, xushyor bo‘lishimiz, loqaydlikka berilmasligimiz kerak bo‘ladi, chunki “Vatan”, “millat”, “imon-e’tiqod” bu muqaddas tushunchalardir. Uni hech narsaga almashtirib bo‘lmaydi. Ikkinchidan, har bir inson biror narsa haqida to‘g‘ri tushunchaga ega bo‘lishi darkor. Hech kimning biror narsani, hatto dinni ham noto‘g‘ri, yanglish va bo‘yab

talqin qilishga xaqqi yo‘q va bo‘lmasligi kerak. Uchinchidan va eng muhimi musulmonlar uchun nima kerak va muhim va nojoiz va kerak emasligini yana bir eslatib qo‘yish lozim bo‘ladi. Mamlakatimizdagi diniy bag‘rikenglik muhitini yanada mustahkamlash va missionerlikning oldini olish har birimizdan ijtimoiy faollik va fidoyilikni talab qiladi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida “Ma’rifat va diniy bag‘rikenglik” deb nomlangan rezolutsiyaning qabul qilish taklifi O‘zbekiston tomonidan ilgari surilgani va ushbu hujjatning qabul qilingani bunga yaqqol misol bo‘la oladi. 2017-yil 19-sentabr BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ishtirok etib nutq so‘zladi. Shavkat Mirziyoyev sessiya ishtirikchilariga BMT Bosh Assambleyasining “Ma’rifat va diniy bag‘rikenglik” deb nomlangan maxsus rezolyutsiyasini qabul qilish taklifini berdi. Ushbu rezolyutsiyaga ko‘zlangan maqsadlardan biri bag‘rikenglik va o‘zaro totuvlikni qaror toptirish, e’tiqod qiluvchilarning huquqini himoya qilish ularning kamsitilishiga yo‘l qoymaslikka ko‘maklashishga qaratilgan. Darhaqiqat, shunday. Respublikamizda konfessiyalararo tortuvlik va bag‘rikenglik ustunvor qilmoqda. Har bir fuqaromizning missionerlikning mohiyatini chuqur anglab etishi, befarqlik va loqaydlikka yo‘l qo‘ymagan holda, uning oldini olish bo‘yicha ishlarda faol ishtirok etish ana shu barqarorlik muhitini saqlab qolish va yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Befarqlik ijtimoiy illat sifatida og‘ir oqibatlarini keltirib chiqarishi hayotiy tajribadan ma’lum. Mashhur faylasuflardan biri befarqlik oqibatlariga to‘xtalib shunday deb yozgan edi: “Dushmanlardan qo‘rqma -nari borsa, ular seni o‘ldirishi mumkin. Do‘stlardan qo‘rqma -nari borsa, ular senga xiyonat qilishi mumkin. Befarq odamlardan qo‘rq -ular seni o‘ldirmaydi ham, sotmaydi ham, faqat ularning jim va beparvo qarab turishi tufayli er yuzida xiyonat va qotilliklar sodir

bo‘laveradi”. Har bir kishida xalqimizning ertangi kuni, jamiyatimiz istiqboli va Vatanimiz taqdiri uchun daxldorlik tuyg‘usini, o‘z bilim va malakasi, irodasi va qudratini el - yurt manfaatlari, uning birligi va taraqqiyoti yo‘lida

safarbar etishda namoyon bo‘ladigan fidoyilikni tarbiyalashda hayotiy -amaliy ahamiyat kasb etadi.

Xulosa o‘rinida shuni aytilish kerakki: O‘zbekistonda missiyaviy faoliyat va uning oqibatlarini turli jihatdan murakkab va ko‘p tomonlama. Bunday faoliyatning ijtimoiy, diniy va siyosiy sohalarga ta‘sirini o‘zgaruvchan va ba‘zan qarama-qarshi. Missiyaviy guruhlar va diniy tashkilotlarning ijtimoiy barqarorlik, diniy erkinlik va madaniy o‘zgarishlarga ta‘sirini, O‘zbekistonda kelajakda yanada ko‘proq muhokama qilinishi lozim bo‘lgan mavzu bo‘lib qoladi. Shuningdek, ushbu faoliyatni nazorat qilish va tartibga solish uchun davlatning roli muhim ahamiyatga ega. Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasidagi ustuvor vazifalarning beshinchisida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta‘kidlab o‘tganidek, “Sizlarga ma‘lumki O‘zbekiston ulkan imkoniyat va boyliklarga ega mamlakat, lekin bizning eng katta boyligimiz turli millat va elatlar, diniy konfessiyalar vakillari o‘rtasidagi tinchlik va barqarorlik, o‘zaro hurmat va hamjihatlikdir, desam o‘ylaymanki barchangiz bu fikrga qo‘shilasiz”.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. ”Dinshunoslik” (S.A’zamova) o‘quv qo‘llanma
2. ”Dinshunoslik” (Hanifa Haydarova) o‘quv qo‘llanma 2019p
3. Kamilov D Dishunoslik o‘quv qo‘llanma –T OOO<COMPLEX b
4. Shermuhammedova N –A Diniy y fanatizm fenomen//Inson falsafasi T.Noshir 2016.8.314-499
5. Isoqjonov R Qiyosiy dinshunoslik o‘quv qo‘llanma. – T..OOO<Complex.b print>, 2020. 198 b
6. Omonov B. N., Ochilova G. A., Azamova S. A. SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ECOLOGICAL ENVIRONMENT IN UZBEKISTAN //World of Scientific news in Science. – 2023. – T. 1. – №. 3. –

C.15-28.

7. Shakhrisabz A. S. A. THE USE OF THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ORIENTAL SCIENTISTS IN THE FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE AMONG SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //International Scientific and Current Research Conferences. – 2024. – C. 94-97.
8. Shakhrisabz A. S. A. THE USE OF THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ORIENTAL SCIENTISTS IN THE FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE AMONG SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //International Scientific and Current Research Conferences. – 2024. – C. 94-97.
9. Ayonovna A. S. et al. GLOBALLASHUV DAVRIDA EKOLOGIK MUAMMOLARVA ULARNING YECHIMI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 12. – №. 1. – C. 20-24.
10. Ayonovna A. S. et al. GLOBALLASHUV DAVRIDA EKOLOGIK MUAMMOLARVA ULARNING YECHIMI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 12. – №. 1. – C. 20-24.
11. Ayonovna A. S. et al. GLOBALLASHUV DAVRIDA EKOLOGIK MUAMMOLARVA ULARNING YECHIMI //Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 12. – №. 1. – C. 20-24.
12. Azamova S. A. PROBLEMS OF FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 743-749.
13. Azamova S. UMUMTA'LIM MAKTAB O 'QUVCHILARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI //Interpretation and researches. – 2024.
14. Azamova S. EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI //Talqin va tadqiqotlar. – 2024. – T. 1. – №. 1.